

Lennart Klaesson
Trafikplanering
08-508 260 12
lennart.klaesson@tk.stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2010-02-08

Riktlinjer i handboken "Stockholm – en stad för alla". Skrivelse till kommunstyrelsen. Svar på remiss

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens remiss av skrivelsen från Ann-Margrethe Livh (v) besvaras med trafikkontorets tjänsteutlåtande.
2. Trafik- och renhållningsnämnden föreslår att kommunfullmäktige godkänner fortsatt tillämpning av stadens hittillsvarande riktlinjer för tillgänglighet.
3. Beslut i detta ärende tas med omedelbar justering.

Magdalena Bosson
Förvaltningschef

Staffan Forsell
Tf Avdelningschef

Lars Cedergrund
Projektchef

Sammanfattning

I en skrivelse till kommunstyrelsen behandlas stadens riktlinjer för tillgänglighet. Riktlinjerna, som nu finns i handboken Stockholm - en stad för alla (trafikkontoret 2008) är enligt skrivelsen ett viktigt styrdokument, som exploateringsnämnden genom avtal med byggherrar ska förplikta dem att följa. Skribenten föreslår att stadsledningskontoret får i uppdrag att i samverkan med berörd förvaltning utreda

hur en bestämmelse i markanvisnings- och exploateringsavtal ska formuleras för att vara juridiskt bindande samt föreslå att handboken Stockholm – en stad för alla underställs kommunfullmäktige för antagande.

Trafikkontoret framhåller att samhällets grundläggande krav på tillgänglighet finns i plan- och bygglagen m fl lagar och förordningar samt i gällande byggregler. Kontoret anser inte att det finns skäl till att ta upp hela handboken (128 sidor), Stockholm – en stad för alla, för antagande i kommunfullmäktige. Kontoret anser att kommunfullmäktige endast föreslås bekräfta fortsatt tillämpning av stadens hittillsvarande riktlinjer för tillgänglighet.

Remissen

I en skrivelse till kommunstyrelsen den 17 december 2009 framhåller Ann-Margarethe Livh (v) att Stockholms stad har ambitionen att bli världens mest tillgängliga huvudstad 2010. Enligt skrivelsen är det därför av stor vikt att hela staden drar åt samma håll i tillgänglighetsarbetet och att stadens styrdokument då fyller en viktig roll.

Riktlinjerna i handboken Stockholm - en stad för alla, trafikkontoret 2008, är enligt skrivelsen ett viktigt styrdokument, som exploateringsnämnden genom avtal med byggherrar ska förplikta dem att följa. Skribenten uppger att nämndens handikappråd har uppmärksammat att hänvisning i avtalen många gånger inte görs till gällande handbok utan till ett föråldrat dokument. Skrivningen i avtalen uppges också variera från fall till fall. Enligt skrivelsen finns därför enligt handikapprådet skäl att ifrågasätta om avtalsbestämmelsen är juridiskt bindande. Handikapprådet uppges också vara tveksamt till handbokens status, eftersom den inte har antagits av kommunfullmäktige.

Ann-Margarethe Livh föreslår att stadsledningskontoret får i uppdrag att i samverkan med berörd förvaltning utreda hur en bestämmelse i markanvisnings- och exploateringsavtal ska formuleras för att vara juridiskt bindande samt föreslå att handboken Stockholm – en stad för alla underställs kommunfullmäktige för antagande.

Kommunstyrelsen har remitterat skrivelsen till exploateringsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och stadsledningskontoret för yttrande senast den 8 februari 2010.

Stadens riktlinjer för tillgänglighet

Plan- och bygglagen

Samhällets grundläggande krav på tillgänglighet finns i plan- och bygglagen m fl lagar och förordningar samt i gällande byggregler. Det är byggherren som har det fulla ansvaret för att dessa lagar och regler följs. Stadsbyggnadsnämnden har ansvaret för tillsyn av att byggherren följer gällande lagar och byggregler.

Program och riktlinjer för handikappanpassning av utemiljön

”Program och riktlinjer för handikappanpassning i utemiljön” antogs av kommunfullmäktige 1987-02-02. Bakgrunden till detta beslut var att Stockholms stad ansåg att de lagar och normer som då fanns inte alltid uppfyllde de krav handikapporganisationerna preciserat för att få en tillgänglig utemiljö. Det gäller t ex gångavståndet mellan en byggnads entré och angöringsplats/parkering av handikappfordon, där stadens riktlinjer anger max 10 m medan de nationella byggreglerna anger max 25 m. I stadens riktlinjer anges att en ramp får ha en maximal lutning på 1:20 (5 %) medan byggreglerna anger max 1:12 (8,3 %). Enligt stadens riktlinjer skall alla entréer till en byggnad vara tillgängliga medan gällande byggregler anger att ”Huvudentréer till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus ska placeras och utformas så att de är tillgängliga och användbara.” I övrigt innehåller riktlinjerna från 1987 exempel på bra utformning av angöring, parkering, entréer, gångvägar, gångbanor, övergångställen, vilplatser, skyltning, belysning, hissar, toaletter och telefonkiosker.

Stockholm – en stad för alla

Efter beslut i kommunfullmäktige i december 1998 började Tillgänglighetsprojektet sitt arbete 1999. En av de första uppgifterna var då att i samarbete med handikapporganisationer och flera förvaltningar inom staden, ta fram en reviderad och kompletterad version av utemiljöprogrammet. De nya utemiljöprogrammet med titeln Stockholm – en stad för alla, riktlinjer för att skapa en tillgänglig och användbar utemiljö, antogs av dåvarande gatu- och fastighetsnämnden 2001-05-29. Vad gäller förhållandet till gällande lagar och byggregler innehöll de nya riktlinjerna inga nya krav utöver de som fanns med i de ursprungliga riktlinjerna från 1987. Under åren 2001 – 2008 har utemiljöprogrammet, Stockholm – en stad för alla, gått med som en bilaga till de avtal staden ingått med byggherrar.

I oktober 2004 fick Tillgänglighetsprojektet i uppdrag att utvärdera och göra en ny översyn av utemiljöprogrammet, Stockholm - en stad för alla. Denna översyn skulle också samordnas med de krav på basanpassning (mer preciserade krav på tillgängliga bostäder) i nyproduktion som fanns med i beslut om budget för 2003.

Det fanns flera skäl för en översyn av utemiljöprogrammet. Dels hade plan- och bygglagen med tillhörande föreskrifter ändrats och dels fanns erfarenheter av programmet som motiverade en översyn.

2005-04-26 beslutade gatu- och fastighetsnämnden att arbetet med en översyn av utemiljöprogrammet, Stockholm – en stad för alla, och kravet på basanpassning skulle samordnas och slås samman till ett program med stadens riktlinjer för tillgänglighet. Tillgänglighetsprojektet fick uppdraget att utföra detta arbete i samråd med övriga avdelningar inom dåvarande gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, handikappråden, kommunens bostadsbolag och Stockholms Byggmästareförening.

Under den tid som arbetet med översynen av riktlinjerna pågick gjordes flera ändringar och kompletteringar av plan- och bygglagen och byggreglerna för kraven på tillgänglighet. Det innebar bland annat att de nationella kraven blev mer tydliga och detaljerade. På så sätt kom många av stadens tidigare riktlinjer att innefattas i de nya byggreglerna. Nu fanns bara följande fyra punkter kvar i stadens riktlinjer som hade en högre ambitionsnivå än de nya byggreglerna:

- Alla entréer till en byggnad skall göras tillgängliga.
- En ramp bör luta högst 1:20
- En angöringsplats för bilar ska finnas och en parkeringsplats för rörelsehindrade ska kunna ordnas inom 10 meters gångavstånd från en tillgänglig och användbar entré till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus.
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader (BFS 2004:15) bör även tillämpas på kvartersmark.

Trafikkontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, handikappråden och bostadsbolagen kom gemensamt fram till att i fortsättningen tydligt redovisa dessa fyra punkter där staden hade en högre ambitionsnivå jämfört med byggreglerna, t ex i samband med stadens avtal med byggherrar. Kravet på så kallad basanpassning kunde avskrivas eftersom de nya byggreglerna och deras hänvisning till gällande svensk standard redan tillgodosåg dessa mer preciserade krav på tillgänglighet i nya bostäder. Det fanns dock fortfarande behov av en sammanställning av gällande lagar och byggregler och exempel på tekniska lösningar för god tillgänglighet. Därför fick den uppdaterade versionen (juni 2008) av Stockholm – en stad för alla, status som en handbok för utformning av en tillgänglig och användbar miljö.

I kommunfullmäktiges beslut om budgeten för 2010 och om uppföljningen av det handikappolitiska programmet 2008 finns vissa oklarheter om stadens riktlinjer för tillgängligheten. Därför föreslår kontoret att kommunfullmäktige bekräftar en fortsatt tillämpning av stadens hittillsvarande riktlinjer för tillgänglighet.

Trafikkontorets synpunkter

Samhällets grundläggande krav på tillgänglighet finns i plan- och bygglagen m fl lagar och förordningar samt i gällande byggregler. Det är byggherren som har det fulla ansvaret för att dessa lagar och regler följs. Stadsbyggnadsnämnden har ansvaret för tillsyn av att byggherren följer gällande lagar och byggregler.

I de fall staden har en högre ambitionsnivå än gällande lagar och byggregler anger kan staden självklart tillämpa detta inom sin egen verksamhet och i de bolag staden äger. Enligt stadens markanvisningspolicy ska de byggherrar staden tecknar avtal med följa beslutade generella krav av kommunfullmäktige eller exploateringsnämnden. Det kan t ex gälla att göra ute- och inomhusmiljön tillgänglig för människor med funktionshinder. Det görs nu också genom att de fyra punkterna som anges ovan skrivs in i nya exploateringsavtal. På så sätt är de juridiskt bindande. I samband med avtalsskrivningen informeras också byggherren om handboken Stockholm – en stad för alla.

När det gäller förslaget i den nu remitterade skrivelsen att underställa handboken Stockholm – en stad för alla kommunfullmäktige för antagande vill kontoret anföra följande: Större delen av handboken utgörs av citat från gällande lagar och byggregler. På de fyra punkter staden har en högre ambitionsnivå anges också detta. Därutöver innehåller handboken information om begrepp och behov, och exempel på tekniska lösningar för god tillgänglighet och användbarhet. I de fall staden har en viss standard för utformning av t ex övergångsställen, anges också detta med hänvisning till stadens tekniska handbok.

Kontoret anser inte att det finns skäl till att ta upp hela handboken (128 sidor) för antagande i kommunfullmäktige. Kontoret anser att kommunfullmäktige endast föreslås bekräfta fortsatt tillämpning av stadens hittillsvarande riktlinjer för tillgänglighet.

Trafikkontoret har haft samråd med exploateringskontoret vid beredningen av denna remiss.

Trafikkontorets förslag till beslut

Trafikkontoret föreslår att Trafik- och renhållningsnämnden beslutar:

1. Kommunstyrelsens remiss av skrivelsen från Ann-Margrethe Livh (v) besvaras med trafikkontorets tjänsteutlåtande.
2. Trafik- och renhållningsnämnden föreslår att kommunfullmäktige godkänner fortsatt tillämpning av stadens hittillsvarande riktlinjer för tillgänglighet.
3. Beslut i detta ärende tas med omedelbar justering.

Slut